

i Tryk og dels i det Raad, at de skulle hjælpe sig selv. Det er muligt, at det er en praktisk Maade, men egentlig en kristelig Maade, det tror jeg dog ikke, man kan sige. Det er godt nok at raade Folk til at hjælpe sig selv, naar de kunne det; men naar der er Familie med mange Børn, og Sygdom og ringe Arbejdsløn, saa kan det ikke hjælpe Noget at fortælle den, at de skulle hjælpe sig selv; det kunne de ikke. Det kunde naturligvis aldrig falde mig ind at paastaa, at Fattighjælpen skulde uddeles saaledes, at den aldrig kunde blive til Skam for dem, der krævede den. Jeg har i Saar bestemt gjort opmærksom paa, at det, jeg vilde, var at lade Fattighjælpen flyde af to forskjellige Kilder, saaledes at de Familier, der paa Grund af Sygdom, for lav Arbejdsløn og bevisselig uforstyldt Ulykke, ere komne i Nød, kunne faae den Hjælp, de have Ret til at faae, uden derved at maatte finde sig i en Skam; de ikke have forjænt; men derved har jeg ikke med et eneste Ord modsagt, at den, der ikke vil arbejde, og som vil leve paa sine Medmennekers Bekostning, skulde slippe for Skammen; den har jeg ikke i Sinde at fri ham for; men jeg kan ikke se, med hvad Ret man vil lægge Skammen paa dem, der have Ulykke nok i Forveien.

Judenrigsministeren: Inden denne Debat affluttes, vil jeg dog finde det rigtigst at udtale mig angaaende det Punkt, som nu henimod Debattens Slutning synes at have grebet en Del af Forsamlingens ærede Medlemmer. Naar det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgkreds (Holstein-Ledreborg) udtalte, at det er en Ret for den Fattige at blive understøttet, saa forekommer det mig, at man ikke med noget Skin af Ret kan modsige dette. Grundloven hjemler jo ved sin § 84 ubetinget den, der ikke kan forsørge sig og Sine en Ret til at blive understøttet af Samfundet; men jeg beder bemærket, at Samfundet har gjort denne sin Understøttelse betinget af to Ting, og det to Ting, som ere meget væsentlige Indskrænkninger i det, der utvivlsomt fremtræder som en Ret. Den ene af disse Ting er, at Samfundet for sig kræver Ret til at afgjøre, om Bedkommende er i det Tilfælde, at han er i Nød og ikke kan ernære sig og Sine, og den anden er, at Samfundet har forbeholdt sig som sin Ret at indrette Forsørgelsen paa den Maade, som det efter Forholdene anser for at være den rigtige. Begge disse to Forbehold ere blevne tagne i Grundlovens § 84. Naar det ærede Medlem altsaa har

udtalt sig derhen, at der er en Ret for den Fattige, saa er dette utvivlsomt, og naar han har udtalt, at det ikke er en Ret til Almisse, saa er dette lige saa utvivlsomt; thi en Almisse gives frivillig af et godt Hjerte til den, hvem man giver. Retten er imidlertid kun tilstede til slet og ret Fattigunderstøttelse med de dertil knyttede Betingelser, og det er herom, at vi nu lovgive, thi det Lovforslag, som nu er til Behandling paa tredie Dag, handler netop om Regler for, i hvilke Tilfælde Samfundet vil give Understøttelse, og hvorledes det vil tildele denne Understøttelse. Naar det ærede Medlem derimod udtalte, at denne Ret for den Erængende var grundet paa Samfundets Uret imod den arbejdende Klasse, saa tror jeg unegtelig, at dette er en Doktrin, som efter vor Lovgivning er aldeles uholdbar, og at behandle dette Thema her efter almindelige Retsprinciper vilde vistnok være ørkesløst. Vi maa se paa denne Sag, saaledes som den nu gjennem vor Lovgivning har udviklet sig, og saaledes, som den foreligger i vor Grundlov og i vor øvrige Lovgivning. Det vilde da ogsaa efter min Mening være en meget daarlig Maade at afvikle hævret Uret imod den arbejdende Klasse paa; hvis man gjorde, hvad vi jo vide, at vi nu gjøre, det nemlig at lade den arbejdende Klasse deltage med hele det øvrige Samfund i de Fattiges Forsørgelse. Vi vide jo Alle, at den Ubemidlede deltager i Forsørgelsen af de Erængende. Han deltager i Forsørgelsen af dem, der er kommen endnu et Trin lavere ned, derhen nemlig, at han ikke ser sig i Stand til at forsørge sig og Sine. Men havde den Samfundsklasse, som vi Rette eller Urette formene i tidligere Tid har øvet Uret imod de lavere Samfundslag, en saadan Forpligtelse, og var dette vor Lovgivnings Opfattelse, saa vilde vi jo nu begaa en dobbelt Uret, hvis vi vilde lade den arbejdende Klasse, selv dem, der kun med Nøje kunne soutenerer sig og Sine, deltage i Forsørgelsen af dem, der ere komne dertil, at de ikke kunne det længere. Vi vilde da ogsaa være fuldstændt uberettigede til at paalægge Folk af den arbejdende Klasse, der ikke ere komne i Trang, at deltage i Forsørgelsen af saadanne Personer, som komme fra andre Samfundslag, om hvilke man dog aldrig nogenstunde vilde kunne paastaa, at de have været undertrykte eller have lidt nogenformhelst Uret. Det er jo en bekendt Sag, at her ses der ikke paa Værdighed eller Uværdighed, her ses der ikke paa, om Bedkommende kommer fra Samfundets høieste eller laveste Lag, men her er den Omstændighed, at Bedkommende er